



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 472/2021-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou HUSAR AND PARTNERS S.R.O., Vojenská 14, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti JUDr. Ivan Husár, proti postupu Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cb 17/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cb 17/2017 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trebišov sa **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cb 17/2017 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Trebišov **je povinný** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trebišov **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **707,05 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu elektronickou formou 12. júla 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cb 17/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 472/2021 zo 7. decembra 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Zo sťažovateľkou predneseného skutkového stavu a z priložených dôkazov vyplýva, že predmetom namietaného konania je žaloba, ktorou sa žalobca proti sťažovateľke ako žalovanej v druhom rade domáha určenia neplatnosti vykonanej dražby, pričom ku dňu podania ústavnej sťažnosti nie je napadnuté konanie právoplatne skončené.

4. Pokiaľ ide o priebeh napadnutého konania, sťažovateľka uvádza, že konanie sa od začiatku (1. jún 2017, pozn.) vyznačuje nečinnosťou okresného súdu, ktorý podanú žalobu zaslal na vyjadrenie ostatným pasívne vecne legitimovaným subjektom konania až po viac ako desiatich mesiacoch od podania žaloby, a to aj napriek tomu, že súdny poplatok bol zo strany žalobcu uhradený už 26. júla 2017. Sťažovateľka ďalej rozporuje aj postup okresného súdu, ktorý v napadnutom konaní síce nariadil celkom šesť súdnych pojednávanií (24. január 2019, 16. máj 2019, 31. október 2019, 31. marec 2020, 29. september 2020 a 22. október 2020, pozn.), avšak nariadené pojednávania sa vždy z rôznych dôvodov (najmä na strane okresného súdu, pozn.) neuskutočnili a posledný termín pojednávania nariadený na 22. október 2020 bol rovnako zrušený. Ďalšie pojednávanie bolo odročené na neurčito a ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebol určený ani žiadny nový termín pojednávania. V tejto súvislosti sťažovateľka argumentuje, že aj keď sama požiadala o odročenie súdneho pojednávania nariadeného na 24. január 2019, k odročeniu predmetného pojednávania by došlo aj z dôvodu na strane súdu, a to pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka namieta celkovú dĺžku trvania napadnutého konania, ktoré ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá už viac ako štyri roky bez toho, aby bolo vo veci meritórne rozhodnuté. Uvedené podľa sťažovateľky nepriaznivo vplýva na jej osobu, a to z dôvodu, že sa stále nachádza v právnej neistote a v dôsledku absencie meritórneho rozhodnutia musí alokovať finančné prostriedky pre prípad neúspechu v namietanom konaní.

6. S odkazom na rozhodovaciu prax ústavného súdu sťažovateľka poukazuje na účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a uvádza aj vlastné hodnotenie kritérií uplatňovaných ústavným súdom pri posudzovaní prietáhov v konaní. Podľa sťažovateľky predmet namietaného konania nepredstavuje natoľko komplikovanú vec, aby o nej okresný súd nerozhodol ani v lehote viac ako štyroch rokov od podania žaloby. K svojmu správaniu sťažovateľka uvádza, že k vzniku prietáhov neprispela, a zároveň zdôrazňuje, že ani nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Na podklade uvedeného a v spojení s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva sťažovateľka odôvodnila výšku požadovaného primeraného finančného zadost'učinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd na podklade vyjadrenia zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ] uviedol chronológiu úkonov uskutočnených v napadnutom konaní, z ktorej vyplýva, že po podaní žaloby (1. jún 2017, pozn.) bol 19. júna 2017 daný pokyn kancelárii na vyrubenie súdneho poplatku (žalobca súdny poplatok neuhradil spolu so žalobou, pozn.), ktorý žalobca uhradil 26. júla 2017, a 13. apríla 2018 bol daný pokyn na doručenie žaloby ostatným žalovaným subjektom. K podanej žalobe sa vyjadrila len sťažovateľka, a to podaním doručeným okresnému súdu 15. mája 2018, a okresný súd uznesením z 24. júla 2018 vyzval žalobcu na vyjadrenie sa k vyjadreniu sťažovateľky. Žalobca svoju repliku nepredniesol, a preto okresný súd 27. augusta 2018 nariadil termín súdneho pojednávania na 24. január 2019. Právny zástupca sťažovateľky doručil okresnému súdu 10. januára 2019 žiadosť o odročenie nariadeného pojednávania, ktoré bolo 11. januára 2019 (aj z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne, pozn.) odročené na neurčito. Nový termín pojednávania určila zákonná sudkyňa 19. februára 2019, a to na 16. máj 2019. Okresnému súdu bolo 20. marca 2019 oznámené, že uznesením Okresného súdu Košice I č. k. 31 K 27/2018 z 12. februára 2019 bol žalovanému v štvrtom rade ustanovený predbežný správca, a to po tom, ako sa proti nemu začalo konkurzné konanie. Po uskutočnení procesných úkonov smerujúcich k overeniu skutočností, že na majetok žalovaného v štvrtom rade bol vyhlásený konkurz, okresný súd 10. mája 2019 zrušil súdne pojednávanie nariadené na 16. máj 2019, pričom dôvodom zrušenia bol aj nepriaznivý zdravotný stav zákonnej sudkyne. Nový termín pojednávania sudkyňa nariadila 12. augusta 2019, a to na 31. október 2019, ktorý bol 30. októbra 2019 opätovne z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu zákonnej sudkyne odročený na neurčito. Medzitým správca konkurznej podstaty žalovaného v štvrtom rade 21. augusta 2019 doručil okresnému súdu návrh na pokračovanie v namietanom súdnom konaní. Ďalší termín súdneho pojednávania bol určený 10. februára 2020, a to na 31. marec 2020. Predmetné súdne pojednávanie sa však 24. marca 2020 zrušilo, a to na základe žiadosti právneho zástupcu žalovaného v štvrtom rade podanej z dôvodu mimoriadnej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19. Okresný súd nové pojednávanie určil 7. júla 2020, a to na 29. september 2020, ktoré bolo z procesných dôvodov odročené na 22. október 2020. Uvedené pojednávanie sa z dôvodu nariadenej karantény zákonnej sudkyne neuskutočnilo a opätovne došlo k jeho odročeniu na neurčito. Zákonná sudkyňa bola od 1. januára 2021 do 30. júna 2021 dočasne pridelená na výkon funkcie sudcu na Krajskom súde v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), pričom

súdny spis z napadnutého konania bol 14. januára 2021 pridelený sudkyňi [REDAKOVANÉ], ktorá v sťažovateľkinej veci nevykonala žiadne úkony a k 1. máju 2021 odišla do dôchodku. Súdny spis bol preto 5. mája 2021 pridelený sudcovi [REDAKOVANÉ]. Potom ako sa zákonná sudkyňa [REDAKOVANÉ] 1. júla 2021 vrátila z krajského súdu, prejednávanej právnu vec sťažovateľky si opätovne naštudovala, 30. júla 2021 nariadila súdne pojednávanie na 5. október 2021, ktoré sa uskutočnilo a následne bolo odročené na účel vyhlásenia rozsudku na 4. november 2021. Proti rozsudku okresného súdu č. k. 6 Cb 17/2017-2018 (správne má byť č. k. 6 Cb 17/2017-218, pozn.) zo 4. novembra 2021 (ďalej aj len „rozsudok okresného súdu“) podali žalovaný v prvom rade a sťažovateľka odvolanie. Okresný súd 13. decembra 2021 vyzval právnych zástupcov odvolateľov na zaplatenie súdneho poplatku a začal vykonávať administratívne úkony súvisiace s podaným opravným prostriedkom a predložením súdneho spisu odvolaciemu súdu [§ 373 a nasl. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)].

7.1. Na podklade deskripcie priebehu namietaného konania a v spojení s vyjadrením zákonnej sudkyne okresný súd rezultoval, že v napadnutom konaní nezistil bezdôvodnú nečinnosť, a preto rozporuje tvrdenie sťažovateľky, že nevedol konanie tak, aby nedochádzalo k zbytočným prieťahom v konaní. V kontexte uvedeného okresný súd poukázal na nadmernú zaťaženosť zákonnej sudkyne, ktorej od vymenovania do funkcie sudkyne (24. apríla 2017, pozn.) do 11. septembra 2017 bolo pridelených 495 vecí, k 31. decembru 2017 mala v senáte 680 nevybavených vecí a zároveň zodpovedala aj za takmer 14 000 vecí exekučnej agendy. Práve prácou zákonnej sudkyne sa stav prejednávanej agendy v jej senáte výrazne zlepšil a k 30. novembru 2021 mala v senáte už len 180 nevybavených vecí. Zvýšené pracovné nasadenie sa však podľa okresného súdu prejavilo aj na zdravotnom stave zákonnej sudkyne. Preto pokiaľ ide o odročenie súdnych pojednávaní na neurčito, okresný súd konštatoval, že nebolo možné predvídať vývoj pandémie spôsobenej ochorením COVID-19, ale ani to, kedy sa zlepší zdravotný stav zákonnej sudkyne.

III.2. Replika sťažovateľky:

8. Sťažovateľka síce objektívne a ľudsky rozumie prednesenej argumentácii okresného súdu, na strane druhej tieto okolnosti nemôžu mať žiadny vplyv na dôvodnosť jej ústavnej sťažnosti. S odkazom na judikatúru ústavného súdu zdôrazňuje, že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v prípade, ak sa pre tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Zákonní sudcovia, ktorým bola prejednávaná vec pridelená počas dočasného pôsobenia sudkyne [REDAKOVANÉ] na krajskom súde, ale v napadnutom konaní nevykonali žiadne úkony. Navyše, v prípade namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa posudzuje postup súdu, a nie samotná činnosť konkrétneho zákonného sudcu. Podľa sťažovateľky je preto bezpredmetné, koľko nevybavených vecí okresný súd eviduje v prípade sudkyne [REDAKOVANÉ] k 30. novembru 2011 (správne má byť 2021, pozn.), podstatná je celková dĺžka prvoinštančného konania, ktorá ku dňu vydania rozsudku okresného súdu predstavuje štyri roky a štyri mesiace a napadnuté konanie nie je stále právoplatne skončené. Sťažovateľka zároveň zopakovala, že predmet napadnutého konania (žaloba o určenie neplatnosti dražby, pozn.) patrí k bežnej rozhodovacej agende všeobecných súdov a s výnimkou listinných dôkazov založených v súdnom spise nebolo potrebné vykonávať žiadne dokazovanie, a preto rozhodnutie záležalo výlučne od právneho posúdenia zo strany okresného súdu.

9. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania vrátane ich príloh a súdneho spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, I. ÚS 250/2020).

12. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu je podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 272/04, III. ÚS 130/2020, I. ÚS 250/2020) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci a jej význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07, I. ÚS 477/2020).

15. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd na podklade tvrdení sťažovateľky, ako aj z obsahu predloženého súdneho spisu dospel k záveru, že predmet napadnutého konania (rozhodovanie o určení neplatnosti dobrovoľnej dražby, pozn.) predstavuje bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nevyznačuje sa takou mierou právnej alebo skutkovej zložitosti, ktorá by mohla ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania. Absenciu náročnosti prejednávanej veci potvrdzuje aj skutočnosť, že okresný súd v namietanom konaní rozhodol takmer bezprostredne po prvom súdnom pojednaní (uskutočnené 5. októbra 2021, pozn.), a to rozsudkom č. k. 6 Cb 17/2017-218 zo 4. novembra 2021 (bod 7 tohto nálezu, pozn.).

16. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky. Ústavný súd z obsahu zapožičaného spisu okresného súdu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by v súvislosti s doterajšou dĺžkou namietaného konania bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľky. Práve naopak, z obsahu súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka na výzvy okresného súdu reagovala, k podanej žalobe sa vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 15. mája 2018 a vyjadrením z 29. septembra 2020 reagovala aj na podanie žalobcu z 9. marca 2020.

17. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Bez potreby podrobných analýz jednotlivých úkonov uskutočnených okresným súdom a s prihliadnutím na priebeh napadnutého konania (bod 7 tohto nálezu, pozn.) ústavný súd rezultuje, že aj keď okresnému súdu nemožno vyčítať absolútnu nečinnosť a zo správania zákonnej sudkyne je vizibilná snaha nariadiť nový termín súdneho pojednávania bezprostredne po tom, ako odpadli prekážky vedúce k jeho predchádzajúcemu odročeniu, na strane druhej nie je akceptovateľné, aby sa prejednávaná vec práve v dôsledku opakovaných odročení súdnych pojednávanií stala vecou reštančnou. Navyše, je nutné akcentovať, že prejednaniu predmetu sporu nebránili procesné prekážky (s výnimkou krátkeho prerušenia napadnutého konania v dôsledku vyhlásenia konkurzu na majetok žalovaného v štvrtom rade – bod 7 tohto nálezu, pozn.) a vydanie meritórneho rozhodnutia vo veci nebolo závislé ani od potreby vykonať náročné dokazovanie (body 7 a 15 tohto nálezu, pozn.). Za neefektívny preto možno považovať postup okresného súdu, ktorý v zmysle platných rozvrhov práce neprijal žiadne opatrenia (okrem obdobia dočasného pridelenia zákonnej sudkyne na krajský súd, v uvedenom období sudca [REDAKOVANÉ] vyzval žalobcu na oznámenie, či trvá na podanej žalobe, pozn.), aby namiesto práceneschopnej zákonnej sudkyne právnu vec sťažovateľky prejednal príslušný zastupujúci sudca.

17.1. Ako *obiter dictum* ústavný súd poznamenáva, že na účel nápravy existujúceho procesného stavu zapríčineného v dôsledku opakovaného zrušenia nariadených termínov súdnych pojednávanií (z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu zákonnej sudkyne ako objektívnej skutočnosti, ktorú ústavný súd vecne a ani ľudsky nespochybňuje, pozn.) okresný súd absolútne opomenul inštitút zastupujúceho sudcu bližšie precizovaného v dikcii § 51 ods. 7 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V tejto súvislosti si ústavný súd nemohol nevšimnúť aj pomerne reštriktívne znenie rozvrhu práce okresného súdu [„Ak sudca nemôže vo veci vykonať neodkladný úkon z dôvodu vzniku náhlej prekážky v práci ...“ – bod 3.5. pravidiel určovania zákonného sudcu v tretej časti rozvrhov práce okresného súdu pre roky 2019 a 2020 v znení ich neskorších dodatkov (uvedené sa vzťahuje aj na rozvrhy práce okresného súdu platné pre roky 2021 a 2022, avšak ústavný súd ako prvé uviedol roky, v ktorých dochádzalo k opakovanému zrušeniu súdnych pojednávanií v napadnutom konaní), pozn.] spájajúce výkon činnosti zastupujúceho sudcu len s „neodkladným úkonom“, ktorého obsah ale bližšie rozvrh práce nešpecifikuje a uvedený pojem neobsahuje ani citované ustanovenie zákona o súdoch.

18. Zároveň, z obsahu súdneho spisu ústavný súd zistil aj istú mieru nesústredeného postupu okresného súdu. *Exempli causa*, (i) trvalo takmer deväť mesiacov od zaplatenia súdneho poplatku (26. júl 2017, pozn.), kým okresný súd (na základe pokynu zákonnej sudkyne z 13. apríla 2018, pozn.) uskutočnil úkony smerujúce k doručovaniu žaloby ostatným žalovaným subjektom, (ii) a vyjadrenie správcu úpadcu (žalovaného v štvrtom rade, pozn.) z 23. októbra 2019 bolo ostatným sporovým stranám konania zasielané až spolu s výzvou na vyjadrenie z 10. februára 2020.

19. V kontexte uvedeného ústavný súd pripomína, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho nesústredenou a neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty strán sporu (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08, I. ÚS 269/2021).

20. K argumentácii okresného súdu v súvislosti s nekonaním pojednávania kvôli existencii objektívnej skutočnosti (pandémia ochorenia COVID-19) dáva ústavný súd do pozornosti, že samozrejme prihliada na túto objektívnu skutočnosť (predmetné ústavný súd zohľadnil aj vo svojich niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach, napr. vo veciach pod sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020 či I. ÚS 109/2021, pozn.) a rovnako tak vníma aj prijaté právne opatrenia vrátane (i) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov a (ii) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávania, hlavných pojednávania a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov, ako aj celkovú spoločenskú situáciu v tomto období, ktoré mali nepochybne vplyv aj na priebeh napadnutého konania a pre okresný súd znamenali vytvorenie objektívnej prekážky, aby v sťažovateľkinej veci mohol vykonať pojednávanie a vo veci meritorne rozhodnúť. Avšak v okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v roku 2020 a v roku 2021, pozn.) mal dostatočný časový priestor (od júla 2017, pozn.) na to, aby vykonal súdne pojednávanie a v prejednávanej veci rozhodol.

21. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, že na celkovú dĺžku konania a sťažovateľkou namietanú nečinnosť okresného súdu mala vplyv enormná zaťaženosť zákonnej sudkyne (bod 7.1. tohto nálezu, pozn.), predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne, na strane druhej ústavný súd dáva do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020). Ústavný súd neposudzuje, či ku zbytočným prietahom v konaní došlo v dôsledku nedostatočného personálneho obsadenia súdu a následného veľkého počtu vecí pripadajúcich na sudcu alebo v dôsledku subjektívnych príčin na strane sudcu a vedenia súdu. Ústava v čl. 48 ods. 2 totiž zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (III. ÚS 694/2016, I. ÚS 271/2021). Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (II. ÚS 825/2015). Z vyjadrenia okresného súdu ani predloženého súdneho spisu ale nevyplýva, aké opatrenia prijal okresný súd v dôsledku opakovanej práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Prednesené tvrdenia okresného súdu preto nebolo možné akceptovať.

22. Okrem uvedeného ústavný súd poukazuje na to, že pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, posudzuje postup súdu,

a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu (resp. zamestnanca súdu) vybavujúceho danú vec. Aj za konanie konkrétneho sudcu, resp. zamestnanca súdu totiž (v kontexte požiadavky reálneho naplnenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obdobne tak aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) nesie v konečnom dôsledku zodpovednosť príslušný súd ako orgán verejnej moci, ktorého povinnosťou bolo poskytnúť účastníkom (stranám) konania účinnú súdnu ochranu. V tomto zmysle preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti, ktorou sú namietané zbytočné prietahy v súdnom konaní, v zásade nemožno robiť rozdiel medzi tzv. objektívnymi a subjektívnymi dôvodmi prietahov (m. m. I. ÚS 6/06, I. ÚS 320/2018).

23. S prihliadnutím aj na už prednesené skutočnosti ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľky nepochybne došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Prikázanie okresnému súdu konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

24. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov. Keďže z obsahu súdneho spisu vyplýva, že napadnuté konanie nebolo právoplatne skončené a v súčasnosti súd prvej inštancie realizuje úkony súvisiace s predložením súdneho spisu na rozhodnutie o podanom odvolaní krajskému súdu (body 7 a 8 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

25. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľka v sťažnostnom návrhu požiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 eur, a to vzhľadom na neúmernú dobu trvania napadnutého konania a pocit pretrvávajúcej právnej neistoty (bod 6 tohto nálezu, pozn.).

26. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Reflektujúc predmet napadnutého konania, konštatovanú nečinnosť okresného súdu, predstavujúcu väčšinu z celkovej doby trvania prejednáwanej veci, ako aj skutočnosť, že okresný súd medzičasom vyhlásil rozsudok, ktorý v dôsledku odvolania sporových strán ešte nenadobudol právoplatnosť (bod 7 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti nevyhovelo (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 707,05 eur s DPH (bod 4 výroku tohto nálezu).

29. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie sťažovateľky k vyjadreniu okresného súdu. Odmena za jeden úkon právnych služieb

za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021, t. j. za dva úkony sumu 384,08 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2022 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 193,50 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 11,63 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 205,13 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2022. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 117,84 eur, pretože právny zástupca sťažovateľky je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Vo zvyšku požadovanej náhrady trov konania (sťažovateľka si náhradu trov konania pred ústavným súdom vyčíslila na sumu 707,10 eur s DPH, pričom rozdiel vyčíslenia vznikol pravdepodobne v dôsledku zaokrúhľovania náhrady trov konania zo strany právneho zástupcu sťažovateľky, pozn.) ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 5 výroku tohto nálezu).

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku tohto nálezu) je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2022

Miloš Maďar
predseda senátu